

Nr 398

Av herr **von Seth m. fl.**, om förhöjt anslag till Samfundet för hembygdsvård.

Samfundet för hembygdsvård, riksförbund för bygde- och landskapsvård, har för budgetåret 1956/1957 anhållit om en höjning av sitt anslag till 150 000 kronor. Av detta belopp avses 50 000 kronor för Samfundets allmänna hembygdsvårdande verksamhet och 100 000 kronor till dess landskapsvårdande verksamhet. Skolöverstyrelsen har tillstyrkt en höjning med 20 000 kronor men Kungl. Maj:t föreslår i årets statsverksproposition ett oförändrat anslag av 45 000 kronor under hänvisning till att sakrevisionen framfört förslag till vissa åtgärder för förbättrande av Samfundets ekonomi och att sakrevisionens memororia för närvarande är under remissbehandling.

Samfundets huvudanslag på 45 000 kronor är för närvarande uppdelat så, att 25 000 kronor användas för den allmänna hembygdsvårdande verksamheten (med huvudvikt på upplysningsverksamhet, bildningsarbete och rådgivning) och 20 000 kronor för den landskapsvårdande verksamheten. Detta anslag beviljades från och med budgetåret 1953/1954 i samband med den 1953 ikraftträdande naturskyddslagstiftningen.

Samfundet har genom denna lagstiftning fått karaktären av sakkunnigt naturskyddsorgan och utövar en omfattande verksamhet när det gäller rådgivning, framför allt i fråga om landskapsvård och praktiska åtgärder, till länsstyrelser, naturskyddsråd, kommuner och andra myndigheter. Dessutom har Samfundet en särskild avdelning som uteslutande handlägger frågor rörande vattenärenden. Här ha Samfundets arbetsuppgifter växt på ett lavinartat sätt i samband med den hastiga utbyggnaden av våra vattendrag för kraftändamål och i samband därmed företagna regleringar av vissa sjöar. Under de senaste åren har Samfundet blivit ett remissorgan för kammarkollegium, när det gäller dessa omfattande vattenmål och utövar alltså här en verksamhet i det allmänna tjänst.

När det gäller den allmänna rådgivningen och behandling av från olika myndigheter mottagna remisser har Samfundet att utöva sin verksamhet i samband med naturskyddslagen, framför allt dess bestämmelser till skydd för landskapsbilden. För dessa uppdrag, som ofta äro mycket tidsödande och ofta kräva resor och förarbete, har Samfundet i allmänhet icke någon möjlighet att tillgodogöra sig ersättning; det gäller rådgivning och förslag rörande täkter av sten och grus, det kan vara fråga om nerskräpning i naturen eller förslag angående vanprydande skyltar, det kan åter gälla bevarandet av ur landskapsbildens synpunkt särskilt värdefulla landskapspartier, liksom också vattenföröreningar osv. Det ligger i öppen dag att 20 000 kronor är ett orimligt lågt an-

slag för denna viktiga verksamhet, som till stor del har till uppgift att tillämpa en allmän lag.

När det gäller landskapsvården i samband med kraftverksbyggen och sjöregleringar har Samfundet i allmänhet möjlighet att få ersättning av respektive företag. Det har emellertid visat sig att de omfattande byråarbeten Samfundet haft att utföra när det gäller att begränsa skadeverkningarna och bidra till utformningen av det nya landskapet varit så kostnadskrävande att det nätt och jämnt gått ihop ekonomiskt. Därtill kommer att Samfundet måst ligga ute med stora summor innan vattendomstolarna godkänt räkningarna. Vissa tider har Samfundet haft uteliggande fordringar på över 20 000 kronor. Detta har försvagat Samfundets likviditet och i hög grad begränsat möjligheterna att arbeta effektivt. Att Samfundet, om än med knapp nöd, kunnat klara sig ekonomiskt beror dels på att medel överförts från den verksamhet som avser den allmänna hembygdsvården, dels att Samfundets personal fått nöja sig med låga löner och tvingats arbeta på övertid utan särskild ersättning.

Kungl. Maj:ts motivering för ett avslag på Samfundets anhållan finna vi icke hållbar. Sakrevisionen har utan anmärkning granskat Samfundets verksamhet och särskilt understrukit de här anförda synpunkterna rörande Samfundets likviditet. Dessutom har sakrevisionen framlagt en del förslag till förbättring av Samfundets ekonomi. Det viktigaste förslaget här går ut på att Samfundet skulle upphöra med sin årsbok, Bygd och Natur. För alla som känna denna förnämliga tidskrift, som under många år bedrivit en omfattande upplysningsverksamhet, inte minst när det gäller byggnadskultur och landskapsvård, framstår det som något orimligt att lägga ner denna årsbok eller väsentligt minska dess omfång. Årsboken betyder inte minst en god propaganda för viktiga kulturvärden. Den används också, enligt vad vi erfarit, på många håll i studieverksamheten, både den fria och skolans. Dessutom är årsboken av mycket stor betydelse när det gäller medlemsvärvningen till Samfundet. Medlemsintäkterna äro för närvarande omkring 75 000 kronor brutto. Om man nedlade årsboken, skulle denna summa säkert minska och Samfundet få minskade möjligheter att verka för de intressen som särskilt det allmänna ålägger Samfundet genom naturskyddslagen och genom kammarkollegium.

Kungl. Maj:t framhåller i statsverkspropositionen, att sakrevisionens promemoria är under remissbehandling. Enligt vad vi inhämtat har denna remissbehandling bestått däri, att sakrevisionens promemoria översänts för yttrande till Samfundet. Samfundet har också avgivit yttrande i ärendet och därvid understrukit behovet av ökade anslag för landskapsvården samt framhållit risken av ett slopande av årsboken.

Med anledning av vad ovan framhållits få undertecknade härmed föreslå,
att Samfundet för hembygdsvård för sin verksamhet beviljas ett anslag för budgetåret av 60 000 kronor.

Stockholm den 20 januari 1956

T. G. v. Seth

Anders Pettersson

A. Widén